

Lausunto oikeusministeriölle

Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnorganisationernas Centralförbund ry

Naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä ja sijoittuminen

Naisjärjestöjen Keskusliitto on ollut aloitteentekijä kansallisen naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävän perustamiseksi. Liitto pitää tärkeänä, että itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä perustetaan ja siihen suunnataan pysyvä määräraha. Raportoijan tehtävää valmistellessa tulee tarkasti noudattaa kansainvälisiä velvoitteita. Mm. Istanbulin sopimus käsittää naisiin kohdistuvan väkivallan ihmisoikeusloukkauksena ja esteenä sukupuolten tasa-arvon toteutumiselle. Samoin keskeisiä ovat Grevion suositukset ja huomautukset Suomelle. Myös vammaisyleissopimuksen velvoitteet on otettava huomioon raportoijan tehtävässä. Raportoijan tehtävänä tulee olla Suomessa tehtävän naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn tarkasteleminen laajasti.

Naisjärjestöjen Keskusliitto katsoo, että mm. raportoijan itsenäisyyden sekä tiedonsaantioikeuksien vuoksi toimi tulee sijoittaa ensisijaisesti tasa-arvovaltuutetun toimistoon ja toissijaisesti yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon. Samalla tasa-arvovaltuutetun toimiston resurssit on turvattava ja niitä on lisättävä siten, että tasa-arvolain kasvaneet velvoitteet ja uuden raportoijan toimen perustamisen aiheuttama kasvava työmäärä huomioidaan ja tasa-arvon tuloksellinen edistäminen turvataan. Naisiin kohdistuva väkivalta on olennaisesti sukupuolten tasa-arvoon liittyvä ongelma.

1. Lainsäädännöllinen vahva pohja, laaja tiedonsaantioikeus, itsenäinen mandaatti, raportointi eduskunnalle

Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää välttämättömänä, että raportoijan toimella on riittävä lainsäädännöllinen pohja, jotta varmistetaan raportoijan oikeus ja velvollisuus raportoida naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen edistymisestä eduskunnalle. Raportoijalla tulee olla itsenäinen mandaatti. Lakiin (oma lakinsa, laki tasa-arvovaltuutetusta tai toissijaisesti laki yhdenvertaisuusvaltuutetusta) tulee kirjata mm., että raportoijan tulee seurata naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä ilmiöitä, kansainvälisen velvoitteiden toteutumista ja kansallisen lainsäädännön toimivuutta.

Naisjärjestöjen Keskusliitto pitää tärkeänä, että raportoijalla on laaja tiedonsaantioikeus, jotta hän saa tietoa myös salassa pidettävistä tuomioista (vertaa kansallisen ihmiskaupparaportoijan oikeudet). Laaja tiedonsaantioikeus tulee kirjata lakiin. Esimerkiksi seksuaalirikosten suhteen on tärkeää tietää missä määrin tapaukset eivät etene oikeuteen/tuomioon. Salassa pidettävä tieto on ongelma etenkin seksuaalirikosten yhteydessä.

Lakiin on kirjattava, että **raportoija antaa vuosittain valtioneuvostolle kertomuksen toiminnastaan**. Kertomuksessa käsitellään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja siihen liittyviä ilmiöitä. Lisäksi tulee kirjata, että **raportoija antaa eduskunnalle kerran neljässä vuodessa kertomuksen naisiin kohdistuvan väkivallan tilanteesta**.

2. Naisiin kohdistuva väkivalta laajasti raportojan mandaatissa

Raportoijan tulee voida käsitellä laajasti eri naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja. Naisiin kohdistuva väkivalta on Suomen laajin ihmisoikeusongelma eikä se ole vähentynyt vuosikymmenten aikana merkittävästi. Suomi ei tee tarpeeksi väkivallan ehkäisemiseksi, uhrien suojelemiseksi ja tekijöiden vastuuseen saattamiseksi. On ehdottomasti tarpeen, että Suomeen perustetaan naisiin kohdistuvan väkivallan raportojan toimi nostaaksemme tietoisuutta ilmiöstä sekä tehostaaksemme väkivallan vastaista toimintaa. **Ilmiön laajuuden ja sitkeyden vuoksi tarvitaan ulkopuolista seurantaa, arviointia ja naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen työn analysointia sekä kehittämisehdotuksia**.

Raportoija voisi tuoda naisiin kohdistuvaa väkivaltaa entistä vahvemmin julkiseen ja poliittiseen keskusteluun siitä näkökulmasta, että kyse ei ole yksittäistapauksista vaan rakenteellisesta yhteiskunnallisesta ilmiöstä.

Raportoijan työn tavoitteena tulee olla edistää naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä, uhrien oikeuksien toteutumista ja tekijöiden rikosvastuun toteuttamista. Tehtäviin tulee kuulua mm. vaikuttamistyötä, selvitystyötä, kannanottoja. **On tärkeää, että raportoija työskentelee yhdessä muiden naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisten toimijoiden, ml. naisjärjestöjen, kanssa** (myös viranomaiset, oikeuslaitos, virastot ym.). Mm. naisiin kohdistuvan parisuhdeväkivallan dynamiikkaa ei tunneta tarpeeksi hyvin yhteiskunnassamme. Raportoijan tulee rakentaa toimivat ja laajat kansainväliset yhteydet.

Raportoijan tulee tarkastella väkivaltaa intersektionaalisesta näkökulmasta. Väkivallan uhrien asemaan voi vaikuttaa usea erilainen peruste. Naisjärjestöjen Keskusliitto muistuttaa, että vammaisten naisten riski joutua väkivallan uhriksi on moninkertainen muihin naisiin verrattuna. **On tärkeää, että raportojan tehtäviin sisältyy YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 26-27/2016) määräysten huomiointi**, erityisesti yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys sekä sukupuolten tasa-arvo. Mm. turvakotien tulee olla esteettömiä ja saavutettavia. Vammaiset naiset voivat kuulua myös muihin vähemmistöihin, joten vammaisuus tulee huomioida raportojan tehtävän valmistelussa kattavasti. On tärkeää, että raportoija työskentelee yhdessä vammaisia edustavien järjestöjen kanssa, jotta uhrien kokemukset pääsevät esiin.

3. Sijoittaminen valtuutetun toimistoon

Naisjärjestöjen Keskusliitto katsoo, että mm. raportoinnin itsenäisyyden sekä tiedonsaantioikeuksien vuoksi toimi tulee sijoittaa ensisijaisesti tasa-arvovaltuutetun toimistoon ja toissijaisesti yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon. Katsomme raportoinnin tehtävän vahvistavan tasa-arvovaltuutetun toimiston työtä ja toimialaa. Jos tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, esitämme raportoinnin sijoittamista yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon, jossa on erinomainen kokemus, tausta ja tulokset kansallisen ihmiskaupparaportoinnin toimesta ja samoin yhteys naisten kokemaan väkivaltaan ihmiskauppa- ja syrjintäasioissa.

Naisiin kohdistuva raportointi ja toimien sijoittaminen tasa-arvovaltuutetun toimistoon osaltaan myös muokkasi yhteiskuntaamme juurtunutta ajatusta siitä, että **naisiin kohdistuvassa väkivallassa on kyse tasa-arvo-ongelmasta**. Naisjärjestöjen Keskusliitto näkee, että naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävässä on toisaalta myös yhtymäkohtia yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston kansallisen ihmiskaupparaportoinnin tehtävään. Raportoinnin sijoittamisen suhteen tulee huomioida mahdolliset seurannaisvaikutukset valtuutettujen toimistojen jatkotyöhön.

Helsingissä 19.11.2020

Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry

Eva Biaudet, puheenjohtaja

Terhi Heinilä, pääsihteeri

Lisätietoja:

Terhi Heinilä, pääsihteeri, terhi.heinila@naisjarjestot.fi, p. 040 5305544

Maria Mailasalo, vaikuttamisen suunnittelija, maria.mailasalo@naisjarjestot.fi, p. 050 475 4256